

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО

ХРАЩЕВСЬКА ОЛЕНА ОЛЕГІВНА

УДК 378.937 + 378.126 + 372.1

**Підготовка майбутніх учителів до формування у молодших школярів
художньо-естетичного ставлення до довкілля**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

ОДЕСА – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор

Кічук Надія Василівна,

Ізмаїльський державний гуманітарний
університет, завідувач кафедри
загальної та соціальної педагогіки

Офіційні опоненти - доктор педагогічних наук, професор

Линенко Алла Францівна,

Південноукраїнський державний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського, професор
кафедри музично-інструментальної підготовки
кандидат педагогічних наук, доцент

Григор'єва Валентина Борисівна,

Архітектурний інститут при державній Академії
будівництва і архітектури (м. Одеса),
доцент кафедри малюнку, живопису та
архітектурної графіки

Захист дисертації відбудеться „25” червня 2007 р. о 12 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 при Південноукраїнському державному педагогічному університеті імені К.Д.Ушинського за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Нищинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

Автореферат розісланий „ 21 ” травня 2007 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.С. Трифонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах розбудови української держави одним із пріоритетних завдань є підготовка нової генерації фахівців, здатних до професійної самореалізації в ринкових умовах, підвищення їхньої загальної культури, використання освітніх технологій, котрі стимулюють людину до продуктивної, творчої діяльності. Відтак, особливої значущості набуває проблема створення у процесі навчання майбутніх учителів таких умов, які б сприяли розкриттю творчих здібностей, формуванню готовності до вільного продукування ідей і реалізації їх у кінцевому продукті діяльності.

Ученими досліджено загальні проблеми підготовки майбутнього педагога (О.Абдуліна, І.Бех, І.Богданова, А.Зімічев, О.Купрін, А.Линенко, Г.Нагорна, Л.Нечипоренко, В.Радул, В.Семиченко, О.Чебикін, А.Шевченко), зокрема: своєрідність процесу формування творчої особистості вчителя в умовах вищої школи (Є.Барбіна, О.Берак, І.Зязюн, Н.Кічук, З.Курлянд, Н.Мартинович, В.Моляко, В.Сластьонін), наукові засади загальнопедагогічної й суто естетичної культури особистості (Л.Гарбузенко, С.Гармаш, П.Кравчук, Г.Кутузова, В.Дряпіка, С.Мельничук, М.Пічкур, О.Цокур), специфіку методичної та художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів (В.Абрамова, Л.Бичкова, В.Григор'єва, С.Дембинський, В.Кузін, М.Ростовцев, С.Свид, І.Солодухін, В.Щербина).

Дослідниками доведено, що підготовка студентів гуманітарних факультетів університетів спрямована передусім на оволодіння знаннями з фахових навчальних дисциплін і не завжди забезпечує необхідну й достатню професійну готовність до майбутньої педагогічної діяльності.

Натомість і науковці, і вчителі-практики єдині в тому, що саме виховна сфера професійної діяльності сучасного педагога є зоною найбільших педагогічних втрат, особливо в аспекті її формувального впливу на художньо-естетичну культуру вихованців, виявом якої виступає їхнє ціннісне ставлення до довкілля.

Відтак, протиріччя, що виникли між наявним станом підготовки майбутніх учителів і виховною практикою художньо-естетичного спрямування, зокрема у школі першого ступеня, свідчать про необхідність переорієнтації вищої школи на процес формування творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів, здатної до оволодіння новітніми педагогічними технологіями та постійного творчого пошуку в змінних суспільно-культурних ситуаціях; крім того, недостатня сформованість у майбутніх учителів цілісного осмислення надзвичайно актуальної і складної проблеми, яка пов'язана, з одного боку, із соціально-професійною потребою в оновленні сталих підходів до художньо-виховної роботи у школі першого ступеня, з іншого, – із забезпеченням взаємозв'язку художнього та педагогічного компонентів у системі фахової підготовки майбутнього вчителя початкової школи й зумовили вибір теми дослідження:

«Підготовка майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалося відповідно до теми, що входить до тематичного плану науково-дослідницької роботи кафедри загальної та соціальної педагогіки Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Напрямок наукового пошуку – «Дослідження педагогічних засад підготовки вчителя національної школи» (0100и000958). Автором досліджувався аспект підготовки майбутніх учителів до формування в молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля.

Тему дисертації затверджено вченою радою Ізмаїльського державного гуманітарного університету 31.10.2002р. (протокол № 9) та узгоджено в координаційній Раді при АПН України 22.04.2003р. (протокол № 4).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально апробувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля.

Завдання дослідження:

1. Обґрунтувати зміст і структуру понять «художньо-естетичне ставлення особистості до довкілля», «підготовка майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля».
2. Уточнити поняття «ставлення», «готовність», «підготовленість».
3. Визначити критерії, показники та охарактеризувати рівні підготовленості майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля.
4. Виявити і науково обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля у процесі навчально-професійної діяльності.
5. Розробити й експериментально апробувати модель процесу підготовки майбутніх фахівців до формування художньо-естетичного ставлення молодших школярів та технологію її реалізації.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів у вищому навчальному закладі.

Предмет дослідження – процес підготовки майбутніх педагогів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля.

Гіпотеза дослідження: підготовка майбутніх учителів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля відбуватиметься більш ефективно за таких педагогічних умов: усвідомлення студентами значущості художньо-естетичних цінностей молодших школярів у формуванні їхньої духовності; стимулювання художньо-естетичних інтересів студентів та

актуалізація їхніх потреб у діяльності, спрямованій на організацію художньо-естетичного сприйняття молодшими школярами довкілля; поетапне впровадження моніторингу якості художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя початкових класів; забезпечення суб'єкт – суб'єктної взаємодії у підсистемах «викладач – студент», «студент – студент», «студент-учень».

Методологічними засадами дослідження виступили філософські, психолого-педагогічні концептуальні положення, що розкривають сутність культурологічного підходу, єдність діяльності й свідомості в розвитку особистості, взаємозв'язок теорії і практики у процесі пізнання; природу художньо-естетичної діяльності, закономірності її розгортання.

Теоретичними джерелами дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі теорії особистості, теорії діяльності, теорії творчості, теорії художньо-естетичного виховання (Л.Виготський, М.Дьомін, О.Леонтьєв, С.Максименко, В.Моляко, Б.Неменський, О.Нікіфоров, В.Овчинников та ін.); психології і педагогіки професійної підготовки вчителів у вищій школі (А.Вербицький, Л.Виговська, Н.Кічук, З.Курлянд, А.Линенко, Г.Нагорна, О.Саннікова та ін.); теорії і методики підготовки вчителів образотворчого мистецтва (В.Григор'єва, В.Зінченко, Т.Міхова, Л.Медведєв, О.Мілюков, Ю.Найда, М.Резніченко, О.Ткачук та ін.); психолого-педагогічних основ формування художньо-естетичного ставлення особистості до довкілля (Є.Белкіна, Н.Бібік, Л.Масол, С.Русова, М.Стась, О.Сташук, В.Сухомлинський та ін.); теорії методики художнього навчання (В.Кузін, М.Кириченко, С.Коновець, М.Ростовцев, В.Щербіна та ін.).

Методи дослідження: теоретичного рівня: вивчення, аналіз та узагальнення наукової інформації з означеної проблеми, систематизація навчально-методичної та інструктивно-методичної документації з метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми підготовки вчителя; емпіричного рівня: діагностувальні (анкетування, інтерв'ю, бесіда, тестування), обсерваційні методи (педагогічні спостереження, самоспостереження, шкалування, ранжування, рейтинг), прогностичні методи (експертних оцінок, моделювання), праксиметричні методи (аналіз продуктів творчої діяльності школярів, ретроспективний аналіз педагогічної діяльності) для з'ясування педагогічних умов у навчальному процесі вищих педагогічних навчальних закладів; педагогічний експеримент: констатувальний (з метою визначення рівнів підготовленості студентів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля), формувальний (спрямований на оптимізацію підготовки майбутніх учителів до означеної сфери діяльності шляхом упровадження експериментальної технології її реалізації). Перевірка гіпотези проводилася за допомогою методів кількісного та якісного аналізу експериментальних даних, а також методів математичної статистики.

База дослідження. Експериментальне дослідження здійснювалося на базі педагогічних факультетів Ізмаїльського державного гуманітарного університету, Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського, Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Дослідження проводилось упродовж 2000-2006 років. Усього в експерименті взяло участь 338 студентів, 168 учителів, 552 учнів початкових класів. Формувальний експеримент охоплював 170 студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Наукова новизна і теоретична значущість дослідження: *вперше* визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля; розроблено й апробовано експериментальну модель процесу підготовки студентів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля та технологію її реалізації; *уточнено:* зміст понять «ставлення», «готовність», «підготовленість», «художньо-естетичне ставлення особистості до довкілля», критерії, показники, рівневу характеристику підготовленості студентів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля; *набула подальшого розвитку* методика формування професійної компетентності майбутніх педагогів щодо збагачення духовності молодших школярів.

Практична значущість результатів дослідження полягає в розробці методики діагностики професійної підготовки студентів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля, програми спецкурсу «Художньо-естетичне ставлення молодших школярів до довкілля: педагогічні засади формування» та спецпрактикуму. Матеріали дослідження можуть бути використані в навчально-виховному процесі вищої педагогічної школи, у художньо-естетичній освіті молодших школярів, упорядниками навчально-методичних матеріалів, адресатами яких є викладачі й студенти вищих педагогічних навчальних закладів усіх рівнів акредитації, педагоги-практики, молодші школярі, учні педагогічних ліцеїв та коледжів.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес Ізмаїльського державного гуманітарного університету (акт про впровадження № 1-7/1184 від 30.11.2006), Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського (акт про впровадження від 28.11.2006), Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (акт про впровадження № 04-10/448 від 28.02.2007), Інституту післядипломної підготовки і перепідготовки вчителів образотворчого мистецтва м. Одеси (акт про впровадження № 171 від 14.03.2007).

Достовірність результатів дослідження забезпечується відповідністю його методології, наукового апарату чинним науковим положенням; використанням комплексної методики, адекватної поставленим завданням; тривалістю експериментального етапу дослідження; обсягом експериментальної вибірки; якісною та кількісною обробкою експериментальних даних;

порівнянням емпіричних даних із практикою професійної діяльності вчителів у системі загальної середньої освіти.

Апробація матеріалів дослідження. Основні положення дисертації доповідалися та обговорювалися на міжнародній («Особистість педагога як фактор випереджувального розвитку художньо-естетичного ставлення дітей до навколишнього // Проблема особистості в сучасній науці: результати та перспективи досліджень»: Одеса, 2005р.; всеукраїнських («Художественный образ в системе художественно-педагогического образования // Подготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва: проблема та досвід»: Одеса, 2002р.; «Шляхи вдосконалення художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів // Професійне становлення педагога в умовах модернізації вищої освіти»: Одеса, 2005р.; «Про один із підходів до вдосконалення підготовки вчителя в контексті вимог Болонського процесу // Всеукраїнські науково-практичного читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К.Д. Ушинського»: Одеса, 2005р.), регіональній: («Формування естетичного ідеалу молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва // Початкова школа Українського Подунав'я: минуле, нинешнє і майбутнє»: Ізмаїл, 2001р.) науково-практичних конференціях, на науково-методичних семінарах Ізмаїльського державного гуманітарного університету, педагогічних радах шкіл Одещини, Вінниччини та м.Севастополя.

Основні результати дослідження висвітлено в 9 одноосібних публікаціях автора, з них 5 – у фахових виданнях, затверджених ВАКом України, та 1 навчальному посібнику.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації складає 180 сторінок. Робота містить 8 таблиць, 10 малюнків, що займають 3 сторінки основного тексту. У списку використаних джерел 240 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, розкрито наукову новизну і теоретичну значущість, висвітлено методологію і методи дослідження, відомості щодо апробації та впровадження результатів.

У першому розділі «**Теоретичні засади проблеми підготовки вчителів до формування художньо-естетичного ставлення молодших школярів до довкілля**» розкрито особливості і педагогічну сутність феномена «художньо-естетичне ставлення молодших школярів до довкілля», здійснено аналіз стану досліджуваної проблеми в теорії сучасного наукового знання та у практиці вітчизняної й зарубіжної школи.

Наукове обґрунтування цілеспрямованої системи художньо-естетичного виховання у процесі художнього навчання як організованого і контрольованого педагогічного процесу формування в особистості естетичного ставлення, свідомості, потреби у творчій діяльності у взаємозв'язку з духовно-культурним розвитком індивіда, знайшло своє відображення в дослідженнях учених у галузі філософії й естетики (В.Вігоф, І.Зязюн), психології і педагогіки (Б.Ананьєв, І.Бех, Б.Вульф, П.Гальперін, Е.Ільїн, І.Купесевич, О.Леонтєв, І.Лернер та ін.), теорії і методики образотворчого мистецтва (О.Рудницька, О.Томчук та ін.).

Теоретичні питання художньо-естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва висвітлено у працях Е.Крупник, В.Мазепи, С.Мельничук, Л.Хоружої. Щодо практичних аспектів мистецької освіти, то вони тісно пов'язані з процесом художнього навчання і розкриті в роботах Ю.Азарова, І.Вачкова, М.Резниченко, В.Орлова, Л.Любарської.

Художньо-естетичне ставлення до довкілля можна розглядати як цілісну систему наукового знання, що відображає такі аспекти: природа як естетичний об'єкт і вид естетичної цінності (продукти виробництва, явища природи, суспільства й мистецтва); природа як відбиток у свідомості особистості естетичного й екологічного, що виявляється в естетичних почуттях, ідеалах, смаках, теоріях та ін.); природа як естетична діяльність та її види (художнє конструювання, або дизайн, художня творчість, естетичне виховання).

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури дійшли висновку, що художньо-естетичне ставлення особистості безпосередньо пов'язане із сприйняттям краси як складової культури (розвиток естетичних смаків, ідеалів, почуття прекрасного), із формуванням бережливого ставлення до світу природи та уявленням про людину як частину природи, вихованням любові до рідного краю, його традицій і обрядів. Художньо-естетичне ставлення як система має і свій категоріальний апарат: художньо-естетичні категорії, художньо-естетичні поняття та художньо-естетичні закони. Так, художньо-естетичні категорії — це вузлові моменти в історії освоєння людиною дійсності «за законами краси». Саме в них збережені основні типи естетичного ставлення людини до довкілля, узагальнені характерні естетичні властивості предметного світу.

До художньо-естетичних понять належать такі, що відображають окремі риси художньо-естетичних категорій і характеризують відтінки естетичних властивостей (наприклад, категорію «прекрасне» репрезентують поняття гармонійного, красивого, чарівного тощо).

Під художньо-естетичними законами розуміємо положення, що фіксують естетичне в дійсності, в естетичній свідомості особистості та її діяльності, загальне в розвитку мистецтва і художньої творчості.

Художньо-естетичне ставлення відіграє значну роль у суспільному житті й реалізується через такі функції: світоглядна, пізнавальна, формувальна (виховна), методологічна тощо (О.Лазурський, В.М'ясищев, А.Петровський). У категорії «ставлення» домінує значуща для

суб'єкта спрямованість на об'єкт, зокрема феномени культури, духовні цінності, матеріальні речі, довкілля.

Відтак, художньо-естетичне ставлення до довкілля — це особлива система поглядів особистості на довкілля, вмотивована усвідомленням його естетико-художньої потужності, що визначає характер емоційно-пізнавальної та природоохоронної її діяльності.

Аналіз наукового досвіду з проблеми дослідження (Г.Балл, І.Зязюн, В.Кан-Калик, Н.Крилова) доводить, що процес підготовки вчителя початкових класів до формування в молодших школярів саме художньо-естетичного ставлення до довкілля засобами образотворчого мистецтва, зокрема і способами наочного навчання, загалом повинен віддзеркалювати взаємозалежність і взаємозумовленість як з фахово-художньою, так і психолого-педагогічною, методичною складовими його підготовки. Тільки такий підхід спроможний забезпечити позитивну динаміку професійної компетентності майбутнього вчителя щодо художнього навчання школярів на етапі художньо-педагогічної його підготовки у вищій школі.

У результаті теоретичного дослідження було з'ясовано, що естетична культура є важливим компонентом готовності майбутніх учителів до художньо-естетичного виховання школярів і включає відповідні ґрунтовні знання; високий рівень розвитку їхніх естетичних почуттів, смаків, потреб, ідеалів, практичне оволодіння методикою естетико-виховної роботи. Педагогічна ж практика засвідчує домінування низького рівня як загальної, так і художньо-естетичної культури сучасної учнівської молоді.

Однією з причин такого стану є недостатня підготовленість учителів, зокрема образотворчого мистецтва, до формування ціннісного ставлення школярів не лише до мистецтва, а й сприйняття ними довкілля як естетичної цінності.

Результати анкетування засвідчили, що значна кількість учителів (76,5%) незадоволена своєю професійною підготовкою, яка б дозволяла реалізувати потенціал образотворчого мистецтва у процесі вирішення завдань художньо-естетичного виховання школярів; лише кожний третій учитель образотворчого мистецтва працює за особисто складеними програмами фахового зростання. Аналіз самооцінних суджень майбутніх учителів початкових класів щодо володіння художньо-педагогічною діяльністю доводить недостатню їхню спроможність здійснювати художньо-естетичне виховання школярів. Результати ж поглибленого вивчення змістово-процесуальних орієнтирів, які містять навчально-методичні матеріали, адресовані фахівцям, засвідчують значні резерви у спрямуванні їхньої художньо-педагогічної творчості.

У другому розділі **«Діагностика стану професійної підготовки вчителя початкових класів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля»** уточнено педагогічну сутність феномена «підготовка вчителя до формування художньо-естетичного ставлення до довкілля» у контексті компетентнісного підходу, визначено критерії, показники,

ознаки прояву та рівневу характеристику підготовленості студентів до означеної сфери професійної діяльності.

Зміст поняття «готовність» психологи і педагоги (Д.Катц, Д.Креч, М.Кровгильд) здебільшого розглядають як єдність поведінкового, когнітивного та емоційного компонентів; як сукупність мотиваційних, пізнавальних, емоційних, вольових якостей особистості (З.Козлов, Ю.Кулюткін); як передумову цілеспрямованої діяльності, її реалізації, стійкості та ефективності (К.Дурай-Новакова, М.Д'яченко, Л.Кандибович); як єдність спонукального (мотиваційного) і виконавчого (процесуального) компонентів (В.Селіванов); як новоутворення (Л.Виготський, Д.Ельконін); як психічний стан особистості (А.Капська, О.Мороз, В.Сластьонін).

За результатами діагностувального етапу дослідження було з'ясовано, що практиками початкової школи готовність до дії трактується переважно як стан мобілізації всіх психофізичних систем людини, що забезпечують ефективне виконання професійних дій.

Готовність до професійної діяльності вчителя з розвитку творчих здібностей становить інтегративну якість особистості вчителя, що виявляється у формах її активності та відзначається здатністю ставити за мету своєї професійної діяльності розвиток творчих здібностей учнів, обирати способи її досягнення, здійснювати самоконтроль за виконанням власних дій, прогнозувати шляхи та засоби підвищення ефективності роботи в певному напрямі.

Теоретичний аналіз проведених досліджень дозволяє конкретизувати сучасні уявлення про такі близькі поняття, як «готовність», «підготовка», «підготовленість», «компетентність». Проаналізувавши досягнення вчених (М.Д'яченко, Л.Кандибович, Н.Левітов, А.Линенко, В.Цибулько), ми дійшли висновку про правомірність їх тлумачення таким чином: ситуативна готовність здебільшого пов'язана з особистісним «зрізом» наукового знання, а тривала – із суто професійним; остання може бути осмислена як «підготовленість»; інтегрованим результатом підготовки майбутнього фахівця й виступає його компетентність у певній сфері професійної діяльності.

Зауважимо, що вивчення психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження професійної компетентності показало, що занадто складно окреслити педагогічний зміст понять «професіоналізм», «педагогічна майстерність», «професійна компетентність», «готовність до педагогічної діяльності» у зв'язку з тим, що кожне з них характеризує окремий рівень педагогічної діяльності вчителя. Всі вони є взаємопов'язаними, розширюють і поглиблюють уявлення про складність і багатогранність педагогічної діяльності.

У нашому розумінні готовність і професійна компетентність виступають підґрунтям для формування професіоналізму та його найвищого вияву – педагогічної майстерності, яку з досвідом роботи може досягти вчитель за умови постійного саморозвитку, самовдосконалення. Узагальнення результатів наукового пошуку дослідників (О.Абдуліна, Л.Кондрашова, Н.Кузьміна)

дозволило у структурі готовності студентів до професійної діяльності розрізняти такі компоненти: мотиваційний (позитивне ставлення до професії); орієнтаційний (уявлення про особливості й умови професійної діяльності); операційний (володіння способами і прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, вміннями, навичками); вольовий (самоконтроль, уміння управляти собою під час виконання трудових обов'язків); оцінний (самооцінка своєї професійної підготовленості й відповідності її оптимальним професійним зразкам). Усі виокремлені нами компоненти готовності є взаємопов'язаними і взаємозумовленими.

На підставі аналізу досвіду впровадження компетентнісного підходу у вищі педагогічні заклади освіти (Н.Кічук, М.Князян, А.Радченко) зазначимо, що підготовка майбутнього вчителя до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля як цілеспрямований навчально-виховний процес, поєднує теоретичну та практичну складові. Структуру ж підготовленості майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля визначає взаємодія її провідних компонентів: мотиваційного, що відбиває особистісно-позиційне ставлення студента до художньо-естетичної діяльності й визначає спрямованість його професійної позиції; змістово-процесуального, ядром якого є інтегративні психолого-педагогічні та художньо-естетичні знання й уміння майбутніх учителів; емоційно-вольового, що передбачає орієнтацію майбутніх учителів на привласнення гуманістичних цінностей, побудову ціннісного «образу світу», забезпечуючи процеси самопізнання, самовдосконалення, самореалізації.

Критеріями підготовленості студентів до означеної сфери професійної діяльності виступають: 1) інформаційний із показниками: усвідомлення значення співдружності вчителя та учнів загальноосвітнього навчального закладу в навчально-виховному процесі; розуміння важливості виховної роботи з формування художньо-естетичного ставлення в молодших школярів; знання особливостей процесу формування художньо-естетичного ставлення у молодших школярів; уміння враховувати особливості застосування інтерактивних методів саме морально-естетичного виховання; 2) операційний із показниками: ступінь володіння комунікативно-орієнтованими й організаційно-діяльними вміннями; 3) особистісної причетності, що передбачає особистісно зорієнтовану позицію педагога у розв'язанні педагогічних ситуацій, допомогу молодшим школярам в адаптації до довкілля, формування системи художньо-естетичних понять.

Відповідно до критеріїв, їх показників було визначено рівні підготовленості студентів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля: репродуктивний, продуктивний, творчий. Охарактеризуємо їх.

Репродуктивному рівню підготовленості властиве позитивне ставлення студентів до художньо-естетичної діяльності, хоча й наявними в них є сумніви щодо її ролі, доцільності

проведення; студенти називають більшість загальнодидактичних принципів організації художньо-естетичної діяльності, її форм і видів, не зосереджуючись при цьому на специфічних; у них здебільшого відсутнє стійке прагнення створювати власні розробки; не сформований досвід проведення позакласних заходів художньо-естетичного спрямування; їм важко визначати мету позакласної діяльності школярів, найбільш доцільні форми та види її реалізації.

Продуктивний рівень сформованості означеної особистісно-професійної якості характеризується стійким позитивним ставленням студентів до організації художньо-естетичної діяльності учнів, чітким розумінням змісту поняття «художньо-естетична діяльність педагога», принципів її організації, загалом достатнім усвідомленням суспільно-професійної значущості цієї діяльності, обізнаністю у формах і видах її організації; бажанням створювати розробки за аналогією наявних, виявом ініціативи у здійсненні художньо-естетичного спілкування.

Для студентів, яким властивий творчий рівень підготовленості до організації художньо-естетичної діяльності школярів, характерним є дієве ставлення до цієї сфери педагогічної роботи, глибоке усвідомлення її значущості, адекватне визначення мети та завдань, наявність власних розробок і бажань їх самостійно вдосконалювати, а також сформованість гнучких умінь і навичок стимулювання процесу накопичення в учнів досвіду художньо-естетичної діяльності.

За результатами констатувального етапу експерименту було одержано такі дані: за мотиваційним критерієм підготовленість студентів до формування в молодших школярів ціннісного ставлення до довкілля знаходилася на репродуктивному рівні (ЕГ – 58%, КГ – 56%), продуктивний рівень продемонстрували – 42% ЕГ і 44% КГ майбутніх учителів, творчий рівень був відсутній в обох групах. За змістово-процесуальним компонентом – 57% студентів в обох групах знаходилися на репродуктивному рівні, 43% респондентів засвідчили продуктивний рівень підготовленості в ЕГ і КГ, у жодній із досліджуваних груп творчий рівень був відсутній. Щодо емоціонально-вольового критерію, то репродуктивний рівень виявили 59% майбутніх учителів ЕГ і 58% – КГ, продуктивний – 41% ЕГ і 42% КГ, творчий рівень був відсутній в обох групах.

У третьому розділі **«Експериментальна модель підготовки студентів до формування художньо-естетичного ставлення у молодших школярів до довкілля»** розроблено модель процесу професійної підготовки майбутніх учителів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля, що розглядається в дослідженні як педагогічна система; визначено педагогічні умови підготовленості майбутніх учителів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля; представлено результати прикінцевого етапу дослідження.

Метою моделювання виступала побудова цілісної системи художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя, що дає змогу ретельно розглянути й осмислити всі основні складові цього процесу (цілепокладання, структурування педагогічного процесу, створення педагогічних умов для використання відповідних методів, засобів формування готовності майбутнього вчителя до художньо-естетичної

діяльності тощо). Модель процесу підготовки студентів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля подано на рисунку (див. рисунок).

Згідно з дослідницьким задумом, досліджуваний процес осмислювався як педагогічна система. Зокрема, ми виходили з розуміння (В.Безпалко, В.Сластьонін), що саме педагогічна система репрезентує організаційний, цілеспрямований, передбачуваний педагогічний вплив на становлення в майбутніх учителів готовності до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля. Відтак, означена модель містила три блоки: проектно-методологічний, організаційно-змістовий і технологічний, які віддзеркалюють своєрідність феномена «підготовка майбутніх учителів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля» ілею взаємозв'язку аудиторної й позааудиторної діяльності студентів,

зд

ві

ф

зе

пс

оз

м

і

чс

ес

за

хї

пс

ико-

них

ових

змів

івні

иди

іння

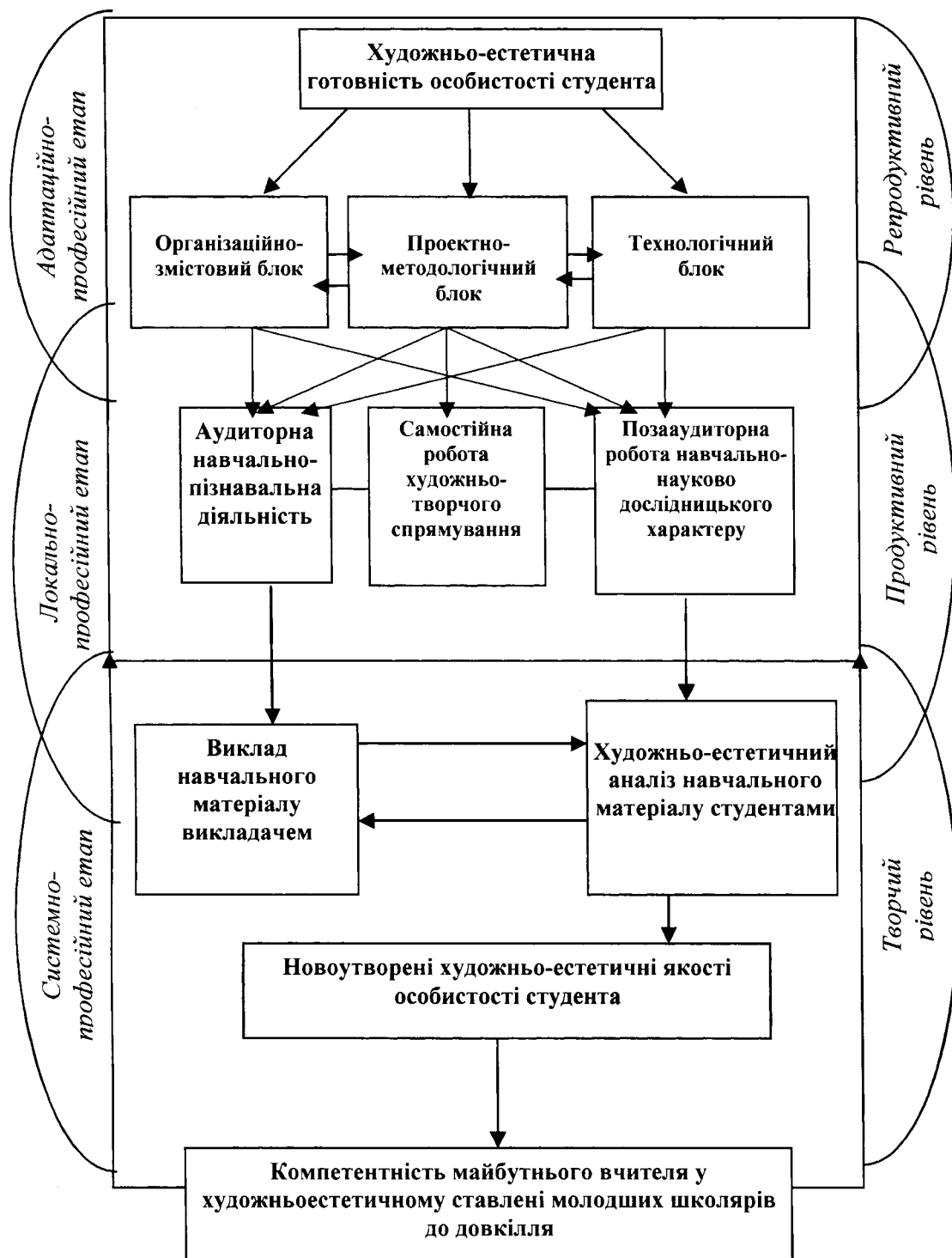
юся

нбо-

них

ків,

зски

Компетентність майбутнього вчителя у художньо-естетичному ставленні молодших школярів до довкілля

Рисунок. Модель підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля.

Зауважимо, що у процесі дослідницько-експериментальної діяльності використовувалися переважно традиційні форми організації навчально-пізнавальної роботи студентів (фронтальні, групові, індивідуальні), які є єдиними на всіх етапах становлення фахівця в умовах його

ступеневої підготовки. Окрім цього активно застосовувались інноваційні, діалогові, полілогові, ігрові форми.

У межах розробленої дослідно-експериментальної роботи у бакалаврів був упроваджений спецкурс «Художньо-естетичне ставлення молодших школярів до довкілля: педагогічні засади формування», у межах спеціалізації підготовки фахівців – спецпрактикум «Моделювання процесу формування художньо-естетичного ставлення до довкілля у молодших школярів», магістранти ж залучалися до розробки педагогічних проєктів, які мали на меті врахувати регіональну своєрідність довкілля дитини, як фактору її художньо-естетичного виховання, а також до проведення індивідуальних науково-педагогічних досліджень за проблематикою розвитку духовності учнів школи першого ступеня.

Якщо на етапі бакалаврату зміст індивідуально-творчих завдань студентам-практикантам передбачав здебільшого збагачення досвіду формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля, то виробнича практика студентів п'ятого курсу сприяла максимальному розвитку їхніх творчих можливостей безпосередньо в художньо-естетичній діяльності, а на етапі магістратури – ця діяльність розгорталася через завдання дослідницького характеру.

Відтак, етапами розробленої педагогічної моделі були адаптаційно-професійний, локально-професійний, системно-професійний.

Експериментальна технологія, яка мала на меті втілення розробленої моделі процесу підготовки майбутніх учителів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля, вміщувала такі складові: мету, суб'єкти й об'єкти навчально-виховного процесу, засоби, форми та методи педагогічної взаємодії.

Змістовий аспект розробленої технології відбивають педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля. Так, реалізація першої з них – усвідомлення студентами значущості художньо-естетичних цінностей молодших школярів у формуванні їхньої духовності – забезпечувалася через упровадження в нормативні навчальні дисципліни психолого-педагогічного циклу та навчальний курс «Методика викладання образотворчого мистецтва» таких видів лекцій, як-от: інформаційна і проблемна лекції, лекція-дискусія, лекція-бесіда, лекція з елементами розв'язання конкретних навчальних ситуацій, лекція-діалог, лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку, лекція-консультація тощо.

Друга педагогічна умова – стимулювання художньо-естетичних інтересів студентів та актуалізації їхніх потреб у професійній діяльності, спрямованій на організацію художньо-естетичного сприйняття довкілля молодшими школярами, реалізовувалася переважно на семінарсько-практичних заняттях та у процесі педпрактики, де активно використовувався комплекс

різномірних за складністю навчально-пізнавальних завдань. Наприклад, намалуйте візерунок тільки з чорних та білих крапок; тему візерунка придумайте з довілля під музику (варіанти – прочитане оповідання, вірш, настрій тощо).

Наступна педагогічна умова – забезпечення суб'єкт – суб'єктної взаємодії у підсистемах «викладач – студент», «студент – студент», «студент – учень», максимально повно реалізовувалася через інтерактивні форми проведення спецкурсу «Художньо-естетичне ставлення молодших школярів до довілля: педагогічні засади формування». Особливо виразними виявилися три його функції: компенсаторна, художньо-естетична й суто професійного спрямування. Важливим аспектом практико-орієнтованої діяльності студентів виступала організація з учнями колективних творчих справ естетичного спрямування, що характеризується визначальною роллю дитячої ініціативи, можливістю імпровізації, характером змагання, який дуже приваблював дітей.

У межах експериментальної технології здійснювався моніторинг якості художньо-естетичної підготовленості студентів на етапах бакалаврату та магістратури. Так, у позааудиторний час з метою збагачення виховної потужності довілля студенти залучалися до проектної діяльності (проектування – реалізації ідеї запровадження регіональної бієнале дитячої творчості, зокрема з теми «Діти Бессарабії»).

На прикінцевому етапі експериментальної роботи було проведено контрольний зріз із метою визначення ефективності розробленої педагогічної технології формування у студентів особистісно-професійної якості, що досліджується (див. таблицю).

Таблиця

Узагальнений показник рівнів підготовки майбутніх учителів до формування художньо-естетичного ставлення учнів до довілля на констатувальному і прикінцевому етапах експерименту

Рівні	До проведення експерименту						Після проведення експерименту			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ			
Репродуктивний	50	58%	48	57	-	-	41	49%		
Продуктивний	36		42%		36		43%	38	44%	
Творчий	-		-		-		-	48	56%	
Всього	86		100%		84		100%	86	100%	

Як свідчить таблиця, в результаті дослідження відбулися відчутні позитивні зміни в експериментальних групах. Так, на репродуктивному рівні сформованості особистісно-професійної якості, що досліджується, не було жодного студента експериментальних груп (до навчання було 58%); на продуктивному рівні знаходилися 44% майбутніх фахівців (на

констатувальному етапі було 42%); творчий рівень на прикінцевому етапі був характерний для 56% ЕГ (до навчання цей рівень був відсутній).

Щодо контрольної групи, то за результатами таблиці, репродуктивний рівень засвідчили 49% студентів (було 57%), продуктивний рівень знизився з 43% до 34%; творчий рівень досягли 17% майбутніх фахівців (на констатувальному етапі не було).

Отже, означеними емпіричними факторами була повністю підтверджена правомірність висунутої гіпотези дослідження.

У **висновках** подано результати дослідження, основні з них такі.

У дисертації вперше досліджено проблему підготовки майбутніх фахівців до формування художньо-естетичного ставлення молодших школярів до довкілля. Автором розроблено й науково обґрунтовано модель такої підготовки як педагогічної системи.

1. Художньо-естетичне ставлення особистості до довкілля – це особлива система її поглядів на довкілля, вмотивована усвідомленням його естетико-художньої потужності, що визначає характер емоційно-пізнавальної та природоохоронної її діяльності.

2. Структура підготовленості майбутніх фахівців до формування художньо-естетичного ставлення у молодших школярів до довкілля вміщує такі компоненти: мотиваційний, що відбиває особистісно-позиційне ставлення студента до художньо-естетичної діяльності й визначає спрямованість його професійної позиції; змістово-процесуальний, ядром якого є інтегративні психолого-педагогічні та художньо-естетичні знання й уміння майбутніх учителів; емоційно-вольовий, що передбачає орієнтацію майбутніх учителів на привласнення гуманістичних цінностей, побудову ціннісного «образу світу», забезпечуючи процеси самопізнання, самовдосконалення, самореалізації.

3. Критеріями підготовки студентів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля виступили: 1) інформаційний, із показниками: усвідомлення значення співдружності вчителя та учнів загальноосвітнього навчального закладу в навчально-виховному процесі; розуміння важливості педагогічно доцільної роботи з формування художньо-естетичного ставлення у молодших школярів до довкілля; знання особливостей процесу формування художньо-естетичного ставлення саме молодших школярів; уміння враховувати специфіку застосування інтерактивних методів морально-естетичного виховання. 2) операційний із показниками: ступінь володіння комунікативно-орієнтованими й організаційно-діяльними вміннями; 3) критерій особистісної причетності, який передбачає особистісно зорієнтовану позицію педагога у розв'язанні педагогічних ситуацій, допомогу молодшим школярам в адаптації до довкілля, формування системи художньо-естетичних понять, що робить учня суб'єктом власного розвитку і самовдосконалення.

4. Підготовка студентів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля – керований навчально-виховний процес. У дослідженні розроблено його модель, яка розглядається як педагогічна система, етапами якої виступають: адаптаційно-професійний, локально-професійний, системно-професійний. Успішність реалізації у вищій педагогічній школі розробленої моделі доцільно розцінювати як підґрунтя впровадження цілісної системи підготовки майбутніх учителів до формування у школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля за етапами («бакалавр-спеціаліст-магістр»), так і взаємозв'язку аудиторної й позааудиторної діяльності студентів.

5. У дослідженні розроблено педагогічну технологію, змістовний аспект якої склали педагогічні умови, що впливають на ефективність процесу формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля: усвідомлення студентами значущості художньо-естетичних цінностей молодших школярів у формуванні їхньої духовності; стимулювання художньо-естетичних інтересів студентів та актуалізація їхніх потреб у професійній діяльності, спрямованій на організацію художньо-естетичного сприйняття молодшими школярами довкілля; поетапне впровадження моніторингу якості художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя початкових класів; забезпечення суб'єкт – суб'єктної взаємодії у підсистемах «викладач – студент», «студент – студент», «студент – учень», змістове наповнення якої актуалізує процес формування художньо-естетичного ставлення учнів початкових класів до довкілля.

6. Експериментальним шляхом встановлена результативність технології реалізації визначених педагогічних умов: на репродуктивному рівні сформованості досліджуваної особистісно-професійної якості не було жодного студента ЕГ (на констатувальному етапі було 58%), в контрольній групі залишилося 49% (було 57%), на продуктивному рівні знаходилися 44% студентів ЕГ (було 42%), щодо контрольної групи, то продуктивний рівень знизився з 43% до 34%; творчий рівень засвідчили в ЕГ 56% майбутніх учителів, у КГ – 17% (на констатувальному етапі цей рівень був відсутній в обох групах).

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань означеної проблеми. Перспективи подальшого дослідження пов'язані з розробкою технології педагогізації навчально-виховного процесу в дошкільних закладах освіти та школі першого ступеня, яка б ураховувала наступність у формуванні художньо-естетичного ставлення дітей до довкілля. З огляду на формуючий вплив особистісно-професійних якостей педагога, актуалізується проблема самовдосконалення компетентності фахівця щодо художньо-естетичного виховання учнівської молоді як на допрофесійному етапі, та і у період післядипломної підготовки фахівця.

Основні положення дисертаційного дослідження викладено в таких **публікаціях автора:**

1. Хращевська О.О. Колективний метод як засіб організації навчання молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва // Наша школа: Одеса, 2002. – №2. – С.62-64.

2. Хращевська О.О. Своєрідність образотворчої діяльності молодших школярів // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. – 2004. – № 17. – С.129-133.

3. Хращевська О.О. Проблема формування творчої особистості вчителя у вищій школі засобами художньо-естетичних дисциплін // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. праць. – Вип. 32: Київ-Запоріжжя, 2004. – С. 238-242.

4. Хращевська О.О. Проблема вдосконалення підготовки вчителя сучасної школи у спадщині К.Д. Ушинського // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського: Зб. наук. праць. – Одеса, 2004. – С. 102-105.

5. Хращевська О.О. Формування компетентності майбутніх вчителів початкових класів засобами дисциплін художнього циклу // Педагогічні науки. Вип. XXXXI: Зб. наук. праць. – Херсон, 2006. – С. 356-360.

6. Хращевська О.О. Шляхи вдосконалення художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів // Професійне становлення педагога в умовах модернізації вищої освіти: Матеріали всеукр. науково-практ. конф. – Одеса, 2005. – С.111-116.

7. Хращевская Е.О. Художественный образ в системе художественно- педагогического образования // Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва: проблема та досвід: Зб. матеріалів всеукраїн. науково-практ. конф. – Одеса, 2002. – С. 119-123.

8. Хращевська О.О. Особистість педагога як фактор випереджувального розвитку художньо-естетичного ставлення дітей до навколишнього // Проблема особистості в сучасній науці: результати та перспективи досліджень: Матеріали міжнар. науково-практ. конф. студентів і молодих науковців. – Одеса, 2005. – С.106-107.

9. Хращевська О.О. Художньо-естетичне ставлення молодших школярів до довкілля: педагогічні засади формування: Навчальний посібник. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2006. – 208 с.

Анотація

Хращевська О.О. Підготовка майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського. – Одеса, 2007.

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля. Здійснено аналіз означеної проблеми в педагогічній теорії і практиці, визначено критерії та рівні підготовленості

майбутніх учителів до формування у молодших школярів художньо-естетичного ставлення до довкілля, розроблено модель процесу підготовки у вищій педагогічній школі майбутніх фахівців до формування художньо-естетичного ставлення молодших школярів до довкілля як педагогічної системи, виявлено технологію реалізації визначених педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів до формування в учнів художньо-естетичного ставлення до довкілля, встановлено динаміку змін у рівнях означеної підготовки студентів під впливом експериментальної системи.

Ключові слова: художньо-естетичне ставлення, довкілля, підготовленість.

Аннотація

Хращевская Е.О. Подготовка будущих учителей к формированию у младших школьников художественно-эстетического отношения к окружающей среде. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Южно-Украинский государственный педагогический университет имени К.Д.Ушинского. – Одесса, 2007.

В диссертации впервые исследуется проблема подготовки будущих учителей к формированию у младших школьников художественно-эстетического отношения к окружающей среде. В работе рассмотрена сущность художественно-эстетического отношения младших школьников к окружающей среде.

В первой главе «Теоретические основы проблемы подготовки учителей к формированию художественно-эстетического отношения младших школьников к окружающей среде» раскрыты сущность и специфика феномена «художественно-эстетическое отношение младших школьников к окружающей среде», осуществлен анализ исследуемой проблемы в теории современного научного знания и в практике отечественной и зарубежной школы.

Художественно-эстетическое отношение к окружающей среде можно рассмотреть как целостную систему научного знания, которая отображает такие аспекты: природа, как эстетический объект и вид эстетической ценности (продукт производства, явления природы, общества и искусства); природа, как эстетическое и экологическое отражение в сознании личности, которое проявляется в эстетических чувствах, идеалах, вкусах и т.д.); природа, как эстетическая деятельность и её виды (художественное конструирование, дизайн, художественное творчество, эстетическое воспитание).

На основе анализа психолого-педагогической литературы установлено, что художественно-эстетическое отношение личности непосредственно связано с восприятием красоты, как составной частью культуры (развитием эстетических вкусов, идеалов, чувства прекрасного), с формированием бережного отношения к окружающей природе и представлением о человеке, как части природы, воспитанием любви к родному краю, традициям, обрядам.

Художественно-эстетическое отношение, как система, имеет свой категориальный аппарат: художественно-эстетические категории, понятия и законы.

Во второй главе «Диагностика состояния профессиональной подготовки учителя начальных классов к формированию у учащихся художественно-эстетического отношения к окружающей среде» в контексте компетентного подхода была уточнена педагогическая сущность феномена «подготовка учителя к формированию художественно-эстетического отношения учащихся к окружающей среде», определены критерии, показатели и уровни проявления данного феномена у студентов.

Критериями подготовленности студентов к формированию у учащихся художественно-эстетического отношения к окружающей среде являются: 1) информационный с показателями: осознание значения сотворчества учителя и учащихся в учебно-воспитательном процессе; понимание важности педагогической работы по формированию художественно-эстетического отношения у младших школьников к окружающей среде; знание особенностей процесса художественно-эстетического отношения у младших школьников; умение учитывать специфику использования интерактивных методов морально-эстетического воспитания; 2) операционный с показателями: степень овладения коммуникативно-ориентированными и организационно-деятельными умениями; 3) критерий личностной причастности, который репрезентует личностно ориентированную позицию педагога в разрешении педагогических ситуаций, помощи младшим школьникам адаптироваться к окружающей среде, формировании системы художественно-эстетических понятий.

В третьей главе «Экспериментальная модель подготовки студентов к формированию художественно-эстетического отношения младших школьников к окружающей среде» разработаны модель процесса, который исследуется, и педагогическая технология его реализации. Педагогическими условиями выступили: осознание студентами значимости художественно-эстетических ценностей младших школьников и формирования у них духовности; стимулирование художественно-эстетических интересов студентов и актуализация их потребности в профессиональной деятельности, которая направлена на организацию художественно-эстетического восприятия младшими школьниками окружающей среды; поэтапное внедрение мониторинга качества художественно-эстетической подготовки будущего учителя начальных классов; обеспечение субъект-субъектного взаимодействия в подсистеме «преподаватель-студент», «студент-студент», «студент-ученик», содержательное значение которой актуализирует процесс формирования художественно-эстетического отношения младших школьников к окружающей среде.

Содержательный аспект педагогической технологии реализации разработанной модели личностно-профессиональной готовности студента репрезентует: активное использование в

процессе преподавания нормативных учебных дисциплин (в частности, учебный курс «Методика преподавания изобразительного искусства») таких форм обучения, как информационная и проблемная лекции, лекция-дискуссия, лекция-беседа, лекция с элементами решения конкретных учебных ситуаций, лекция-диалог, лекция с применением техники обратной связи, лекция-консультация и др.

Экспериментальным путём подтверждена результативность разработанной автором технологии реализации выявленных педагогических условий.

Ключевые слова: художественно-эстетическое отношение, окружающая среда, подготовленность.

Annotation

Olena Khrashchevska. Training of future Teachers in formation at the pupils first degree the Art and Esthetic attitude to the environment. - Manuscript.

The dissertation for the candidate degree of pedagogical sciences in speciality 13.00.04 - theory and methods of professional education. - Izmail State Pedagogical University, Odessa, 2007.

The dissertation deal with the problem of training the future teachers to formation at the pupils' first degree the Art and Esthetic attitude to the environment. The analysis of the investigated problem in the pedagogical theory and practice is carried out, the criteria and levels of readiness of the future teachers ensuring successful formation at the pupil's first degree Art and Esthetic attitudes to the environment are certain, there has been elaborated the model of process of preparation the future experts on the given problem, as to pedagogical system is developed. The pedagogical technology of realization of system of preparation of the future teachers on formation at the schoolboys Art and Esthetic attitude to the environment is designated; dynamics of changes in levels of the marked preparation of the students under influence of experimental system is established.

Key words: the Art and Esthetic attitude, environment, readiness.